

***Vysvětlující poznámka
ohledně morálnosti používání některých vakcín proti covid-19¹***

21. prosince 2020

Otázka používání vakcín obecně se často nachází v centru neustávajících veřejných debat. V posledních měsících obdržela tato kongregace několik žádostí o stanovisko k použití některých vakcín proti viru SARS-CoV-2, který způsobuje covid-19. Tyto vakcíny během procesu výzkumu a výroby využívaly buněčné linie pocházející z tkání získaných ze dvou potratů, k nimž došlo v minulém století. Současně se v hromadných sdělovacích prostředcích objevila řada různých a někdy protichůdných vyjádření ze strany biskupů, katolických sdružení a odborníků, která též vyvolala pochybnosti ohledně morálnosti použití těchto vakcín.

K této otázce již existuje důležité prohlášení Papežské akademie pro život s názvem „Morální úvahy ohledně vakcín připravených z buněk získaných z potracených lidských plodů“ (5. června 2005). K problému se vyjádřila též tato kongregace v instrukci *Dignitas personae* (8. září 2008) (srov. č. 34 a 35). V roce 2017 se k tématu vrátila Papežská akademie pro život v jedné vysvětlující poznámce. Tyto dokumenty již poskytují určitá obecná vodící kritéria.

Jelikož jsou již v některých zemích k dispozici první vakcíny proti covid-19 pro distribuci a aplikaci, chce tato kongregace nabídnout určitá vodítka pro objasnění této záležitosti. Účelem není posoudit bezpečnost a účinnost těchto vakcín, i když ty jsou eticky relevantní a nezbytné. Takové hodnocení je odpovědností vědců v biomedicině a lékových agentur. Tato vysvětlující poznámka si klade za cíl pouze zvážit morální aspekty používání vakcín proti covid-19, které byly vyvinuty s pomocí buněčných linií pocházejících z tkání získaných ze dvou plodů po umělém potratu.

1. Jak uvádí instrukce *Dignitas personae*, v případě buněk z potracených plodů sloužících k vytvoření buněčných linií pro použití ve vědeckém výzkumu „existuje různá míra odpovědnosti“² za spolupráci se zlem. Například „v institucích, ve kterých se používají linie kmenových buněk získané nedovoleným způsobem, mají samozřejmě odlišnou zodpovědnost ti, kteří o jejich použití rozhodují, ve srovnání s těmi, kteří takové rozhodovací právo nemají“³.

2. V tomto smyslu, když nejsou k dispozici eticky nesporné vakcíny proti covid-19 (například v zemích, kde lékařům a pacientům nejsou eticky bezproblémové vakcíny k dispozici, nebo kde je jejich distribuce obtížnější kvůli speciálním podmínkám skladování a přepravy, nebo když jsou ve stejné zemi distribuovány různé typy vakcín, ale zdravotnické orgány neumožňují občanům vybrat si vakcínu k očkování), je morálně přípustné používat vakcíny proti covid-19, při jejichž výzkumu a výrobě byly upotřebeny buněčné linie z potracených plodů.

3. Hlavním důvodem, proč je použití těchto vakcín morálně legitimní, je skutečnost, že u těch, kdo používají výsledné vakcíny, se jedná o vzdálený typ spolupráce (*materiální pasivní spolupráce*) se zlem umělého potratu, z něhož příslušné buněčné linie pocházejí. Morální povinnost vyhnout se takové pasivní materiální spolupráci není závazná v případě vážného

¹ Z italského originálu *Nota sulla moralità dell'uso di alcuni vaccini anti-Covid-19* zveřejněného na <https://press.vatican.va/content/salastampa/it/bollettino/pubblico/2020/12/21/0681/01591.html#it> přeložili Jiří Kratochvíl a Karel Skočovský.

² KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY, instrukce *Dignitas personae* (8. prosince 2008), č. 35; AAS 100 (2008), 884.

³ *Tamtéž*, 885.

ohrožení, jako je například jinak nekontrolovatelné šíření nebezpečného patogenu:⁴ tím je v tomto případě pandemické šíření viru SARS-CoV-2, který způsobuje covid-19. Z toho plyne, že v tomto případě je možno použít všechny vakcíny uznané jako klinicky bezpečné a účinné *s jistotou ve svědomí, že aplikace těchto vakcín neznamená formální spolupráci na potratu*, z něhož pocházejí buňky, s jejichž pomocí byly vakcíny vyrobeny. Je však třeba zdůraznit, že morálně přípustné použití těchto typů vakcín, vzhledem ke specifickým podmínkám, které ho takovým činí, samo o sobě nepředstavuje legitimizaci, ani nepřímou, potratové praxe a předpokládá odpor proti této praxi ze strany těch, kteří je používají.

4. Dovolené použití těchto vakcín ve skutečnosti neznamená a nesmí v žádném případě znamenat morální souhlas s používáním buněčných linií pocházejících z potracených plodů.⁵ Vybízíme proto farmaceutické společnosti i vládní zdravotnické agentury, aby *vyráběly, schvalovaly, distribuovaly a nabízely eticky přijatelné vakcíny, které nepůsobí problémy ve svědomí ani u pracovníků ve zdravotnictví ani u samotných očkovaných.*

5. Praktickému rozumu je zároveň zřejmé, že očkování obvykle není morální povinnost, a proto musí být dobrovolné. V každém případě z etického hlediska *morálnost očkování závisí nejen na povinnosti chránit své zdraví, ale také na péči o společné dobro.* Platí, že při neexistenci jiných prostředků k zastavení nebo jen k prevenci epidemie lze očkování doporučit, zejména pro ochranu nejslabších a nejvíce vystavených osob. Ti, kteří z důvodu svědomí odmítají vakcíny vyrobené s pomocí buněčných linií pocházejících z potracených plodů, musí však usilovat s pomocí jiných preventivních prostředků a vhodným chováním o to, aby se nestali nositeli infekce. Zejména se musí vyhnout jakémukoli ohrožení zdraví těch, kteří z lékařských nebo jiných důvodů nemohou být očkováni a kteří jsou těmi nejzranitelnějšími osobami.

6. Konečně existuje také morální imperativ pro farmaceutický průmysl, vlády a mezinárodní organizace, aby *zajistily, že vakcíny ze zdravotního hlediska účinné a bezpečné a eticky přijatelné, budou dostupné také pro nejchudší země, a to tak, aby to pro ně nebylo příliš zatěžující.* Jinak by se nedostatečný přístup k vakcínám stal další příčinou diskriminace a nespravedlnosti, která odsuzuje chudé země, aby i nadále žily ve zdravotní, ekonomické a sociální bídě.⁶

Papež František při audienci udělené dne 17. prosince 2020 níže podepsanému prefektovi Kongregace pro nauku víry tuto vysvětlující poznámku přezkoumal a nařídil její zveřejnění.

Řím, v sídle Kongregace pro nauku víry, dne 21. prosince 2020, o liturgické památce svatého Petra Kanisia.

kard. LUIS F. LADARIA, S.J.
prefekt

+ mons. GIACOMO MORANDI
*titulární arcibiskup z Cerveteri
sekretář*

⁴ Srov. PAPEŽSKÁ AKADEMIE PRO ŽIVOT, *Morální úvahy ohledně vakcín připravených z buněk získaných z potracených lidských plodů*, 5. června 2005.

⁵ Srov. KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY, instrukce *Dignitas personae*, č. 35: „Jestliže je nedovolená činnost podporována zákony, které usměrňují zdravotní péči a vědecký výzkum, je nezbytné se od špatných stránek takového systému distancovat, aby nevznikal dojem tiché tolerance, nebo dokonce souhlasu se závažně bezprávným jednáním. V některých lékařských a politických kruzích by jakékoli zdání souhlasu ve skutečnosti podporovalo vzrůstající lhostejnost, ne-li dokonce schvalování takové činnosti.“

⁶ Srov. FRANTIŠEK, *Projev k dobrovolníkům a přátelům farmaceutické banky*, 19. září 2020.